

יחיד וציבור

א: בחללו של עולם עומדות שתי תפיסות ושאירות מרכזיות אשר ימיהם כימי תבל, האחת גורסת כי האדם לכשעצמו הוא מוגבל בעל יכולת מועטה, לצורך קיומו היומיומי הוא זקוק להרבה מאד בני אדם השוקדים על טובתו, ואחר מותו ישכח זכרו כפרט, ואשר על כן אין לייחס חשיבות לאדם אלא כחלק מהכלל והקבוצה, כפי התועלת שהביא לרבים ובתרומתו לאנושות שתימשך גם אחר מותו.

השנייה רואה את האדם כאינדיבידואל בעל צרכים עצמאיים, מתעלמת מהשפעתו הכללית על האנושות, ורואה בחידולן המוות את הסיבה לחיי בדידות ללא ערך כללי של תועלת העולם וזכר לדורות.

ב: אכן, כל זה בשאיפת האדם לתועלת גשמית, יש כאנשי סדום אשר לתאוה יבקשו נפרד ויבדלו עצמם מהכלל כדי לזכות בחיי שעה בהשקט וללא שיעבוד לכלל, ויש כאנשי הפלגה אשר לפיתוח שמם בעולם ראו את רצונותיו ושאירותיו של היחיד בטלות, מול האידיאל הציבורי המאפשר חזון עצום רק מתוך חיבור אל הכלל.

ג: אמנם בהשימונו אל לב, גם בעבודת השם יש את מעלת כל יחיד בפני עצמו שהוא מצווה במצוות ה' ואין מי שיוכל לעשות במקומו, ומאידך ישנם חלקים גדולים אשר לא יעשו כי עם על ידי ציבור. מצווה על האומה כולה לבנות בית המקדש, להקריב בו קרבנות, להעמיד סנהדרין ומלך, לצאת למלחמה ועוד מצוות רבות אשר ייתכנו רק על ידי כלל האומה. גם השראת השכינה היא על כלל ישראל כיחידה אחת, ובכלל עצם קיומו הוא כאומה ולא כקובץ יחידים המקדשים שמו כל אחד בפני עצמו.

גם בזמן הזה ישנם מצוות כגון תפילה שמעלתם בקהל, ומהם שלא יתאפשרו ביחיד כקדיש קדושה וקריאת התורה.

הוי אומר, מעלתו של יחיד ככל שתהא, אין בה כדי להשלים את ייעודו ללא כח הקהל. מאידך, מעלת הרבים אינה תלויה בגדולתם או בהכשרתם, כל עשרה יהודים יכשרו למנין, מה שלא יוכל להשיג אפילו משה רבינו כיחיד.

ד: אמת שתפקיד כל איש מישראל לקדש את שמו יתברך בעולם, אך לא תושג מטרה זו כי אם בהתקבץ האומה כולה למטרה זו ולזאת כל יחיד ויחיד נושא את עינו בערבות הדדית לקדושת האומה כולה.

שמה יאמר היחיד, אין לי שם ושארית בארץ, אין במעשי לבד קידוש שמו יתברך וכל קיומי הוא כחלק מהכלל. לא כן הוא, מציאותו ותפקידו של כל איש ישראל הוא נפרד, שלא כמו בענייני העולם שכן הציבור הוא מריבוי הפועלים ולא ממעלת כל אחד ואחד, בתפקיד אומתנו יש לכל אחד ואחד את חלקו בהשלמת ייעוד זה, ובלא שיביא יחיד זה דוקא את חלקו בבניין כבוד השם אין כאן שלימות.

הוי אומר, מעלת הציבור בישראל אינה בחינת ריבוי התועלת שבזה מתבטלת משמעות המיעוט, אלא בחינת שלמות התועלת שבזה מתבטאת שלימות כל אחד ואחד.

ה: נמשלו ישראל ככוכבי השמים לרוב, ייחודם של כוכבים שלמרות ההתפעלות העצומה מריבויים לא מתבטלת גדולתו ומשמעותו של היחיד, באשר הוא עולם מלא.

י: לא זו בלבד, אלא תפקיד שונה ניתן לכל יחיד בבניין האומה כולה, לא הרי המטרות שצריך להוביל יחיד זה כהרי המטרות שצריך להוביל יחיד אחר, למען מטרת העל של האומה כולה לקדש שמו יתברך. כך בירך יצחק את יעקב ב'קהל עמים', קהל שנקהל למטרה משותפת הנוצרת על ידי עמים נפרדים, דוקא פירודם וייחודיותם של יחידים אלו נצרכת כדי לגבש את שלמות כולם בשלמות של כל אחד.

גם יעקב אחריו בירכם בברכה ייחודית לכל אחד כפי ייעודו ותפקידו 'ויברך אותם איש כברכתו', אך 'בירך אותם', ברכתו של כל יחיד ויחיד היתה גם ברכה לכלל, השלמתו של כל פרט במכלול משלימה את המכלול כולו.

ז: במניין בני ישראל נמנו: העדה, בית האב, המשפחה והיחיד. 'שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחתם לבית אבתם במספר שמות כל זכר לגלגלתם' העדה הלא זו כלל האומה המגבשת את עצמה לעדה משותפת, לייעוד משותף שהוא קיום התורה בעולם. הצורך למנותם כעדה הוא מחמת הייעוד המשותף שלהם שיתממש רק בריכוז כולם.

נמנו גם כשבטים ומשפחות כיון שלכל קבוצה יש את חלקה ותפקידה השונה בביצוע המטרה הכללית. ואף היחיד הבודד נמנה במספר שמות, לא כאמצעי ליצירת קבוצה גדולה, לא כיחיד המשרת את מטרת העל של הציבור, אלא בשמו ותועלתו הוא בתוך יחד עם הכלל.

ח: כמה מתאים שבמעמד זה נתן כל איש ישראל את חלקו בבניין המשכן מחצית השקל, חלק עם כולם באידיאל הציבורי, כמה מתאים שלא נתן האחד יותר או פחות מחברו לומר שתפקידיהם שווים גם אם שונים, וכמה מתאים שלא נתן כל אחד כי אם מחצית כי לא יושלם תפקידו אלא עם הציבור.

מעוניין לקבל מאמרים בסגנון זה? K0548541508@gmail.com

אשמח לקבל תגובות והארות. אשמח אם תעביר למתעניינים. מנחם קלמן